

Голові спеціалізованої
вченої ради Д 11.107.01 Донецького
державного університету управління
д. держ. упр., професору Токаревіч В.І.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Іванова Геннадія Сергійовича «Механізм державного управління розвитком морських портів України», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми

Україна інтегрується в глобалізоване світове господарство в умовах все жорсткішого загострення конкурентної боротьби між різними учасниками змагань на геоекономічній арені. Разом з тим стратегічна локація України між східними та західними країнами дозволяє мати одну з найбільш відкритих економік у світі. Цьому сприяє в тому числі наявність виходу до Чорного моря, яке є одним із провідних транспортних коридорів між Азією та Європою.

Україна має сприятливі умови для розвитку морської діяльності, проте негативний вплив процесів, характерних для всієї економіки країни, спричиняє загострення комплексу економічних, соціальних та інших проблем, зумовлює різке зниження обсягів виробництва у сфері морської діяльності. Саме про це йдеться в окремих положеннях Морської доктрини України на період до 2035 року.

Морські порти є однією з найважливіших з'єднувальних ланок національної транспортної та виробничої інфраструктури з європейською та світовою. Сталий розвиток морських портів, що з'єднують транспортно-дорожній комплекс України із світовою транспортно-логістичною системою, є необхідною умовою випереджального розвитку мультимодальної логістичної моделі доставки вантажів, організації на сучасному технологічному рівні глобальних і місцевих товарно-транспортних потоків, розроблення, впровадження і вдосконалення організаційно-правових моделей державно-приватного партнерства, інвестиційних

механізмів, транспортного сервісу, що ґрунтується на кращому світовому досвіді.

Саме це визначає необхідність розробки нових управлінських підходів, розвиток і реалізація яких на практиці законодавчими і виконавчими структурами буде сприяти оптимізації діяльності морських портів, належного рівня міжгалузевої координації, реалізації цілей становлення України як морської держави та програмних документів, спрямованих на розвиток морських портів України.

На сучасному етапі в Україні питання формування та розвитку механізмів державного управління розвитком морських портів досліджуються широким колом науковців. Інтенсивно наростає кількість публікацій з означеної проблематики однак, невирішеність багатьох проблем, а в окремих випадках і їх загострення, свідчить про необхідність поглиблення теоретико-методичних підходів до визначення цілої низки аспектів підвищення ефективності державного управління розвитком морських портів України.

Все вищесказане обумовлює наукову актуальність дисертаційної роботи Г.С. Іванова, а також засвідчує її цінність для теорії та практики державного управління.

Дисертація Іванова Г.С. виконана в рамках науково-дослідницької тематики, з відповідною державною реєстрацією, що виконувалась в Донецькому державному університеті управління Міністерства освіти і науки України. Робота відповідає змісту програмних документів Президента України, Кабінету Міністрів України та законодавчих актів Верховної Ради стосовно проблем забезпечення розвитку транспортної інфраструктури.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота Іванова Г.С. є науковим дослідженням, в якому розроблені науково-практичні положення з удосконалення механізму державного управління розвитком морських портів України.

Мета дослідження, сформульована в дисертації як поглиблення

теоретичних основ, розвиток методичних підходів і обґрунтування організаційних засад удосконалення механізму державного управління розвитком морських портів України, в цілому досягнута, поставлені задачі, обумовлені метою, виконані.

Використання сучасного методичного, інформаційного та нормативно-правового забезпечення обумовило обґрунтованість результатів дослідження, а створений добротний інформаційний фон посилює переконливість сформульованих висновків. Теоретико-методичну основу роботи становлять загальнонаукові й спеціальні методи досліджень, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними наук, праці сучасних вітчизняних і зарубіжних учених з різних галузей знань в яких досліджувалися проблеми управління морськими портами з позицій державного управління.

Використані в процесі дослідження наукові методи дозволили зробити обґрунтовані теоретичні та практичні висновки та узагальнення. Сформульовані Г.С. Івановим наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на комплексному аналізі наукової літератури, а також на опрацюванні великого масиву емпіричного матеріалу. Матеріал викладено у відповідності до плану роботи. Висновки за розділами та загальні висновки дисертації відображають зміст викладеного матеріалу.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Наукова новизна дослідження полягає у поглибленні теоретичних основ, розвитку методичних підходів і обґрунтуванні організаційних засад удосконалення механізму державного управління розвитком морських портів України як елементів транспортної інфраструктури країни і як суб'єктів господарювання.

У дисертаційній роботі розглянуто та вирішено коло завдань, що дозволило здобувачеві досягти мети дисертаційної роботи, навести свій погляд на вирішення науково-практичного завдання, що розглядається, та

обґрунтувати свої пропозиції по обраній темі.

До наукової новизни одержаних в роботі результатів слід віднести такі.

В роботі встановлено, що удосконалення системи державного управління розвитком морських портів України є доцільним на основі комплексу напрямів її оптимізації, який в свою чергу, враховує ключові риси стратегічного управління розвитком морських портів України (стор. 120-129, 134-136).

Визначено необхідність удосконалення концептуальних засад державного управління розвитком морських портів України у вигляді цілісної траекторної концепції, яка системно поєднує теоретичні, цільові, методичні, інструментальні й організаційні складові (стор. 139-142).

Автором обґрунтовано комплекс правового й організаційно-методичного забезпечення реалізації механізму державного управління розвитком морських портів України, який передбачає прийняття змін до Транспортної стратегії України; оновлення пріоритетів транспортної політики України; прийняття Законів України «Про кластери», «Про концесію», внесення змін до Закону України «Про державно-приватне партнерство» (стор. 179-186, 187-190).

Розроблено інформаційно-аналітичне забезпечення державного управління розвитком морських портів України з використанням методу рангової кореляції Ч. Спірмена, разом з тим обґрунтовано науковий підхід до підвищення дієвості державного управління розвитком морських портів України (стор. 107-112).

Удосконалено механізм державного управління розвитком морських портів України, який передбачає посилення маркетингової, інституціональної, економічної складових державного управління розвитком морських портів України і ґрунтується на функціональній основі стратегічного управління (стор. 161-163, 167-175).

Розвинуто теоретико-методичні засади державного управління розвитком морських портів України за рахунок ідентифікації двох форм (суб'єкт-об'єктної і суб'єкт-суб'єктної) взаємодії органів державного управління розвитком морських портів і суб'єктів портової діяльності (стор. 38-56, 59-62).

Дістало подальшого розвитку наукова аргументація теоретико-методичних положень щодо трансформації механізму державного управління розвитком морських портів України, які, на відміну від існуючих, базуються на урахуванні необхідності системного поєднання двох форм взаємодії держави і суб'єктів портової діяльності в процесі державного управління розвитком морських портів (стор. 68-79).

Достовірність результатів дисертаційного дослідження

Достовірність отриманих у роботі результатів забезпечується широким використанням сучасних методів дослідження: діалектичного методу, комплексного та системного підходів, методів наукової абстракції, узагальнення, методів економіко-статистичного, кореляційного та порівняльного аналізу.

Обґрунтованість отриманих результатів забезпечена використанням нормативно-правової бази, яка стосується морської інфраструктури, регіонального розвитку, економіки й управління портовою діяльністю.

Інформаційну базу дослідження становлять статистичні матеріали Державної служби статистики України, звітні матеріали Адміністрації морських портів України, результати досліджень вітчизняних і закордонних науковців, а також власні дослідження автора. Нормативно-правову базу склали Конституція України, Закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази та розпорядження Міністерства інфраструктури України, результати власних досліджень.

Зроблені у роботі висновки та пропозиції є результатом самостійне проведеного дослідження та мають достатнє обґрунтування. Апробацію результатів дослідження здійснено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, де автором доповідалися основні наукові положення доведені в дисертаційній роботі.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Поряд із зазначеними позитивними сторонами роботи до дисертації можна висловити певні зауваження та вказати на окремі дискусійні положення.

1. Досліджуючи зарубіжні підходи в проведенні портових реформ, параграф 1.2 (стор. 39-50), автор зазначає, що зарубіжний досвід показує розмаїтість підходів щодо удосконалення процесу управління морськими портами в цілому, а також різний рівень державного впливу на її розвиток. Проте із тексту дисертації не зрозуміло, які саме підходи і технології пропонується застосовувати.

2. В роботі автор пропонує інформаційно-аналітичне забезпечення державного управління розвитком морських портів, складовою якого виступає науковий підхід до забезпечення дієвості державного управління розвитком морських портів, що розкривається в певних методичних положеннях (параграф 2.2., стор. 113-119), проте було б доцільним більш чітко виділити прогнозовані результати впровадження даних положень, бажано в цифровому вигляді.

3. При розгляді наукових підходів до стратегічного управління розвитком морських портів України (параграф 2.3., стор. 121-136) автором розроблено комплекс напрямів оптимізації системи стратегічного управління розвитком морських портів за її основними структурними елементами. На наш погляд, дисертаційну роботу посилили б конкретні науково-методичні підходи до визначення моніторингу ефективності впровадження даного комплексу.

4. В параграфі 3.2. (стор. 169-168) автор пропонує розкриття дії механізму державного управління через кластерну політику та визначає як найбільш доцільну інтервенціоналістську форму, що передбачає активне застосування економічного інструментарію і важелів державного управління. Однак в тексті дисертації не розкрито в достатньому обсязі наповнення даного інструментарію і що саме автор до нього відносить.

5. Параграф 3.3. містить ґрунтовні пропозиції автора щодо правового та організаційно-методичного забезпечення реалізації механізму державного

управління розвитком морських портів України (стор. 183-190). Науково-практичну вагу дисертації посилила б апробація певних приведених автором положень, а саме блоку забезпечення умов для підвищення конкурентоспроможності морських портів; збалансування інтересів державної стратегії регіонального розвитку і транспортної стратегії України; належного ресурсного забезпечення розвитку морських портів; інституціонального розвитку сфери портової діяльності; запровадження інноваційної моделі розвитку вітчизняних морських портів.

Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею. Її зміст відповідає меті і поставленим завданням наукового дослідження. Основний зміст викладено на 238 сторінках друкованого тексту, включаючи 13 рисунків, 23 таблиці.

Аналіз змісту автореферату та дисертації доводить ідентичність структури, логіки викладення матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами підсумковим висновкам. Зміст автореферату повністю відображає основні положення та узагальнення, що містить дисертаційне дослідження.

Оформлення дисертації та автореферату здійснено з дотриманням вимог Міністерства освіти і науки України у відповідності з установленими вимогами і стандартами. Термінологія, стиль, мова викладу загалом відповідають прийнятим нормам наукової літератури.

Значущість одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Одержані в процесі дослідження теоретичні і практичні результати спрямовані на розвиток механізмів державного управління розвитком портової галузі України.

Практичне значення результатів дослідження полягає у корисності

використання висновків і пропозицій дисертації у діяльності органів виконавчої влади та у навчальному процесі вищих навчальних закладах України. Практичну реалізацію одержаних результатів підтверджено відповідними довідками Маріупольської міської ради, Державного підприємства «Маріупольський морський торговельний порт», Дніпро-Бузького морського порту ТОВ «МГЗ».

Представлені в дисертаційній роботі науково-методичні розробки використовуються в навчальному процесі Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах

Основні наукові положення, висновки та рекомендації автора опубліковано в 16 наукових публікаціях (2 розділи монографій, 7 статей у фахових наукових виданнях з державного управління, 3 статті у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, 4 інші публікації – у зарубіжних виданнях, 6 публікацій у матеріалах конференцій) загальним обсягом - 7,13 д.а., особисто автору належить – 6,04 д.а.

В опублікованих працях висвітлені основні наукові положення дисертації, які становлять наукову новизну і винесені на захист. Результати дисертації пройшли апробацію на 6 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що дисертаційна робота Іванова Геннадія Сергійовича «Механізм державного управління розвитком морських портів України» є самостійно виконаним, логічно побудованим, завершеним дослідженням актуального науково-практичного завдання з удосконалення механізму державного управління розвитком морських портів України.

Дисертація характеризується новизною одержаних результатів та обґрунтованістю висновків, має теоретичне і практичне значення та відповідає вимогам, які викладено в пункті 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» від 24 липня 2013 р. № 567), а її автор, Іванов Г.С., заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доцент кафедри управління персоналом
та економіки праці Харківського
регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
кандидат наук з державного управління,
доцент

М.П. Бублій

Підпис засвідчую:

директор Харківського
регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
д.соц.н., проф.,
заслужений працівник освіти України

Л.О. Белова